

ROJKA, Ľ., SPIŠIAKOVÁ, M.: *Posmrtný život, zázraky a filozofický ateizmus : Úvod do filozofickej teológie*. 2. diel. Trnava : Dobrá kniha, 2015. 112 s. ISBN 978-80-7141-943-3

Na nových internetových stránkach Dobrej knihy (eshop.dobrakniha.sk) možno nájsť túto novú publikáciu, ktorá je zvlášť zaujímavá pre záujemcov o kresťansky orientovanú filozofiu a analytickú filozofiu náboženstva. Je dielom dvoch známych autorov, ktorí publikujú o problematike filozofickej teológie už dávnejšie a je pokračovaním Rojkovho prvého dielu s názvom *Kto je Boh a či vôbec jestvuje* (Trnava : Dobrá kniha, 2010). Jeho cieľom bolo „urobiť prvé kroky v kritickom uvažovaní o Bohu“ (s. 9). Spišiaková hlbšie rozpracovala jednu z najcitlivejších tém tohto prvého dielu vo svojej monografii *Zlo v Božom stvorení : Riešenie problému zla v analytickej filozofii náboženstva* (Warszawa : Rhetos, 2012). Zameriava sa najmä na „hľadanie odpovedí na logické a evidenciálne argumenty zo zla“ (s. 27). Najnovší druhý diel *Úvodu do filozofickej teológie* pokračuje v tomto úsilí. Nie je však prehĺbením problematiky, ako to bolo u Spišiakovej, ale pridáva témy uvedené v názve: *Posmrtný život, zázraky a filozofický ateizmus*.

Pri objasnení diskusie o prirodzenosti ľudskej duše a možnosti posmrtného života sa autori zameriavajú nielen na klasickú aristotelovskú a tomistickú koncepciu duše, ale aj na kritiku Reného Descarta zo strany Gilberta Ryla. Autori vhodne a zaujímavo poukazujú na premeny pojmu duše v dejinách a jeho spojenie s pojmom mysle v novodobej filozofii. Z filozofie mysle sa pozastavujú pri problematike dualizmu duše a tela a diachronickej osobnej identite, ako aj pri hypotéze reinkarnácie a možných kresťanských vysvetlení posmrtného života. Problematiku empirickej evidencie v prospech posmrtného života, ktorá je tiež spomínaná v tejto kapitole, Rojka prehľbil v článku „Ľudská duša a zážitky blízkej smrti“, publikovanom v časopise *Radost a nádej* (roč. 18, 2015, č. 1, s. 3-14).

Druhá kapitola knihy sa zameriava na definíciu zázrakov a na jej ontologické, epistemické a teologické aspekty. V takomto širšom multiaspektovom kontexte postoj Davida Huma s jeho námietkami proti možnosti poznania zázrakov vyznieva ako neutržateľný. Hume sa totiž zameril len na epistemické (pravdepodobnostné) kritériá zázraku z hľadiska samotnej fyzickej udalosti, ktorá sa vymyká zákonom prírody. Pri takomto prístupe sa samozrejme ukazuje interpretácia nezvyčajnej udalosti ako zázraku veľmi nepravdepodobná. Ak sa však zväžia iné aspekty, ako množstvo a odlišnosť očitých svedkov, možné Božie plány, pravdepodobnosť narastá. Na záver kapitoly je pridaná zmienka o postoji Katolíckej cirkvi, ktorá má jasné a pomerne prísne kritéria pre to, aby mohla byť nejaká udalosť vyhlásená za zázračnú.

Niekoho môže zaskočiť, že súčasťou publikácie je aj ateizmus. Užitočnosť tejto časti však vyplýva z celkovej koncepcie knihy a z toho, že „v ateizme

zohrávali dôležitú úlohu napríklad rôzne zdôvodnenia Božieho jestvovania a pojmu Boha, ktoré ateisti odmietali“ (s. 7). Aj tieto ateistami odmietané koncepcie sú dôležité pre lepšie pochopenie dynamiky vzájomného dialógu medzi teizmom a ateizmom, prípadne aj agnosticizmom. Časť o ateizme má skôr historický ráz než systematický a predstavuje aj filozofov z kontinentálnej filozofie, ako boli Feuerbach alebo Nietzsche. Pozoruhodná je syntéza Nového ateizmu (s. 95 – 104), ktorý je z veľkej časti kritickou reakciou na analytickú filozofiu náboženstva a kresťanskú teológiu.

Pri zamyslení sa nad obsahom tohto *Úvod do filozofickej teológie* je vhodné pripomenúť niektoré ďalšie publikácie, ktoré nadväzujú na problémy priblížené v tomto diele a ho prehľbujú. Hlbšiu analýzu súčasného ateizmu, najmä postoja Q. Smitha, možno nájsť v niektorých Rojkových publikáciách, predovšetkým v článku „Quentin Smith a jeho obhajoba ateizmu“ (In: *Acta facultatis theologicae universitatis Comenianae Bratislaviensis*, Bratislava, 2010, č. 2, s. 242–264), v ktorom približuje „dlhodobú kritiku argumentov pre Božie jestvovanie, čím [Smith] prispieva k celkovému, zvlášť na vede postavenému dialógu s ateizmom“ (s. 242). Ďalej je to „Boh a vznik sveta z ničoho: Náčrt obhajoby časového kozmologického argumentu pre Božie jestvovanie“ (In: *Studia Neoarstotelica*, 2012, č. 3, s. iii–xix) a článok „Boh stvoriteľ v náčrte veľkolepého dizajnu vesmíru od Stephena Hawkinga“ (In: *Viera a život*, 2011, č. 4, s. 23–31). Oba články sú, aj keď iným spôsobom, zamerané na diskusie o vzniku vesmíru, v ktorých sa objavila problematika Božieho jestvovania. Zapadajú preto do celkovej témy ateizmu a dialógu medzi vedou a teológiou. V monografii *Stvorenie vesmíru z ničoho : Quentin Smith proti Williamovi Craigovi* (Trnava : Dobrá kniha, 2012) ešte detailnejšie objasňuje „»prečo« je rozumné myslieť, že kdesi na začiatku vesmíru bol Boh stvoriteľ“ (s. 11).

Celá séria týchto publikácií spolu s monografiou Spišiakovej prehľbuje problematiku dialógu medzi vedeckým prístupom k vysvetleniu sveta a teizmom. Záujemcovi sa takýmto spôsobom ponúka jednotný systém filozofickej teológie, ktorý sa odvíja z kontextu anglo-americkéj filozofie a vhodným, aj keď nie vždy jednoduchým, spôsobom predstavuje a kriticky prehodnocuje diskusie posledných tridsiatich rokov.

PhDr. Jozef Uram, PhD.

Rímskokatolícka cyrilometodská bohoslovecká fakulta

Univerzita Komenského v Bratislave

Kňazský seminár sv. Františka Xaverského

Banská 28, 976 32 Badín

e-mail: jozefuram@libero.it